

**Raport z działań Projektu realizowanego
przez WSPE od 2012r do 2014r.
zawierającego dane i wnioski ze szkoleń dla
Liderów ds. WWRD oraz z upowszechniania
przez nich programu pn.
*Wczesne wspomaganie rozwoju dziecka w
środowisku rodzinnym***

Wydział Specjalnych Potrzeb Edukacyjnych

Koordynator działań: Jolanta Rafał-Łuniewska

Pomysł Projektu czyli szkoleń kaskadowych (WSPE szkoli Liderów ds. WWRD, a oni niosą wsparcie i szkolenia dla zainteresowanych obszarem WWRD w regionach)

- Od 2009r. do 2012r. WSPE ORE realizował program nt. " Wczesne wspomaganie rozwoju dziecka w środowisku rodzinnym", na bazie materiałów do kursu opublikowanych przez CMPPP z 2009r. pod redakcją J. Boguckiej i G. Kowalczyk, ale także zapraszając do współpracy wybitnych specjalistów z tej dziedziny;
- Roczna liczba przeszkolonych, to najwyżej 40 osób z całej Polski;
- Rekomendacje Europejskiej Agencji Rozwoju Edukacji Uczniów ze Specjalnymi Potrzebami (obecna nazwa Europejska Agencja ds. Specjalnych Potrzeb i Edukacji włączającej) dotyczące Wczesnej Interwencji, postępów i rozwoju w tej dziedzinie w latach 2005-2010, postulaty Agencji:
 - dotarcie do całej populacji osób potrzebujących WI;
 - zapewnienie jakości i jednolitych standardów świadczeń WI oraz warunków ich realizacji;
 - respektowanie praw oraz potrzeb dzieci i ich rodzin;
 - ustawodawstwo i rozwiązania systemowe (instrumenty polityki sektorowej);
 - poprawa koordynacji działań wewnątrz sektorów i pomiędzy nimi;
 - rozwój zawodowy specjalistów WI.

Opis programu (na stronie WSPE w zakładce WWRD)

Wydział Specjalnych Potrzeb Edukacyjnych Ośrodka Rozwoju Edukacji realizował do 2012r. program doskonalenia kadr w obszarze „**Wczesne wspomaganie rozwoju dziecka w środowisku rodzinnym**”.

Program szkoleń z zakresu wczesnego wspomagania rozwoju dziecka w środowisku rodzinnym ukierunkowany jest na doskonalenie specjalistów w zakresie umiejętności:

- wsparcia rodziców, którzy znaleźli się w trudnej sytuacji w związku z pojawieniem się dziecka z niepełnosprawnością w rodzinie,
- dzielenia się z rodzicem swoją wiedzą specjalistyczną, doświadczeniem i umiejętnościami terapeutycznymi,
- budowania relacji rodzice - dziecko, więzi rodzinnych i kompetencji rodzicielskich.

Celem programu było zwiększanie kompetencji specjalistów w zakresie współpracy i budowania koalicji na rzecz małego dziecka z niepełnosprawnością oraz doskonalenie ich umiejętności diagnostycznych, interpersonalnych, organizacyjnych i terapeutycznych w obszarze WWRD.

Realizacja Programu

- Coroczna realizacja szkoleń dla 40-45 osobowych grup specjalistów z terenu całego kraju w formie wykładów i warsztatów umożliwia także wzajemną wymianę doświadczeń zawodowych w dziedzinie organizacji WWRD w różnych placówkach i rejonach kraju.

Opracowano założenia do Projektu (strona WSPE w zakładce WWRD)

Projekt - Wspieranie Zespołów wczesnego wspomaganie rozwoju dziecka przez liderów, upowszechnianie programu pn. „Wczesne wspomaganie rozwoju dziecka w środowisku rodzinnym”.

Projekt skierowany jest do dyrektorów i specjalistów z placówek, w których powoływane są Zespoły Wczesnego Wspomaganie Rozwoju Dziecka uczestniczące w ubiegłych latach w ww. temat realizowany przez Wydział Specjalnych Potrzeb Edukacyjnych ORE lub dawne CMPPP.

Warunkiem zakwalifikowania się do projektu było: uczestnictwo we wcześniejszych edycjach szkolenia nt. WWRD, wykształcenie specjalistyczne (pedagog, psycholog, logopeda) oraz kilkuletnia praca w zespole realizującym WWRD, a także przygotowanie do szkolenia dorosłych.

Celem projektu w I etapie było przygotowanie liderów do wspierania zespołów WWRD na terenie regionów-województw, w których pracują, w zakresie:

- upowszechniania programu pn. „Wczesne wspomaganie rozwoju dziecka w środowisku rodzinnym”;
- dbałości o efektywność pracy zespołów WWRD;
- doskonalenia umiejętności interpersonalnych i organizacyjnych specjalistów uczestniczących w zespołach WWRD , w tym poszerzenia wiedzy nt. kompetencji specjalistów i kompetencji rodziców w tym obszarze,
- umiejętności w zakresie współpracy zespołu specjalistów z rodziną dziecka;
- zwiększania umiejętności w zakresie tworzenia i realizacji Indywidualnego Programu Wczesnego Wspomaganie Rozwoju Dziecka(IPWWRD).

Efektem tego etapu było:

- wyłonienie liderów dla poszczególnych regionów-województw kraju w obszarze WWRD i szkolenia w regionach z przekazywaniem sprawozdań z realizacji szkoleń do WSPE;

Celem projektu w II etapie było:

- organizacja wsparcia superwizyjnego dla liderów WWRD,
- stała diagnoza ich potrzeb szkoleniowych,
- organizacja szkoleń i wsparcia dla liderów WWRD w roku 2013 i 2014;
- opracowanie raportu zbierającego dane liczbowe o ilości przeszkolonych oraz dotyczące zakresu wspierania zespołów WWRD przez liderów za okres 2012-2014r. , oraz opracowanie rekomendacji

Czas realizacji działań

Wydział Specjalnych Potrzeb Edukacyjnych ORE w okresie od czerwca 2012 r. realizuje projekt polegający na upowszechnianiu programu **„Wczesne wspomaganie rozwoju dziecka w środowisku rodzinnym”**, poprzez wcześniej przeszkolonych Liderów ds. WWRD w tym zakresie.

Projekt składa się z dwóch komponentów:

- Szkolenia dla liderów ds. WWRD.
- Szkolenia regionalne prowadzone przez liderów ds. WWRD.

Szkolenia dla liderów odbyły się w czterech terminach: 19-22.06.2012 r., 4-5.12.2012r., 15-17.05.2013 r. oraz 19-20.05.2014r.

Celem I szkolenia wstępnego, które odbyło się w dwóch edycjach było:

- zwiększanie kompetencji uczestników w zakresie udzielania pomocy systemowej w obszarze wczesnego wspomagania rozwoju dziecka w środowisku rodzinnym,
- doskonalenie umiejętności tworzenia Indywidualnego Programu Wczesnego Wspomagania Rozwoju Dziecka oraz ewaluacji tego programu.

Na szkolenie złożyły się przede wszystkim wykłady i warsztaty, prowadzone przez specjalistów, poszerzające wiedzę i umiejętności uczestników w obszarze wczesnego wspomagania rozwoju dziecka i współpracy z rodziną. Omówiono następujące zagadnienia:

- specyfika nauczania dorosłych,
- wieloprofilowe oddziaływanie terapeutyczne na dziecko z niepełnosprawnością sprzężoną we współpracy z rodziną,
- skuteczna współpraca zespołu WWRD z rodziną dziecka z niepełnosprawnością,
- realizacja WWRD w krajach UE,
- program INSITE realizowany w warunkach amerykańskich,
- metodyka pracy w terapii logopedycznej małego dziecka,
- umiejętności lidarskie we wspieraniu Zespołu WWRD.

Realizacja szkoleń dla Liderów ds.WWRD

Celem II szkolenia było poszerzanie wiedzy i umiejętności liderów ds. WWRD w zakresie:

- planowania terapii małego dziecka z niepełnosprawnością,
- tworzenia warunków do skutecznej terapii dziecka z wadą słuchu.

Wykłady i warsztaty obejmowały następujące treści:

- organizacja procesu terapii w ramach Zespołu WWRD oraz warunków skutecznej terapii dziecka z wadą słuchu,
- przykładowe rozwiązania dotyczące WWRD stosowane przez liderów w pracy,
- praktyczne wykorzystanie materiału dydaktycznego „Łączy nas autyzm”, w realizacji szkoleń realizowanych przez Poradnię P-P dla szkół na temat pracy z uczniem z autyzmem.

cd. Realizacji szkoleń dla Liderów ds. WWRD

Celem III szkolenia był:

- superwizyjny przegląd dokonań Liderów programu „WWRD w środowisku rodzinnym”;
- poznawanie nowych rozwiązań organizacyjnych i merytorycznych w pracy Zespołów WWRD;
- wymiana doświadczeń w realizacji szkoleń dotyczących upowszechniania ww. programu;

Warsztaty obejmowały prezentację rozwiązań organizacyjnych i merytorycznych w obszarze WWRD jako dobrych praktyk Liderów WWRD z woj. podlaskiego, lubelskiego i wielkopolskiego, a także nowatorskich projektów skutecznych w pracy z dzieckiem z niepełnosprawnością z:

- Fundacji Aktywnej Rehabilitacji- projekt dotyczący kompleksowego wspomagania ucznia z niepełnosprawnością ruchową i jego rodziny;
- Model Viisa- zaprezentowany przez Towarzystwo Opieki nad Ociemniałymi w Laskach;
- Projekt Gentle Teaching- przedstawiony przez Stowarzyszenie Ludzie ludziom z Chełmna.

Rekomendacja ogólna szkoleń dla Liderów ds. WWRD

Rekomendacją ogólną szkoleń jest wskazanie na potrzebę szukania systemowych rozwiązań tworzenia płaszczyzny porozumienia i współdziałania lekarzy i specjalistów Poradni Psychologiczno-Pedagogicznych wydających opinię o WWRD, a następnie efektywnej współpracy członków Zespołu WWRD z rodziną dziecka na rzecz jak najwcześniejszego wspomagania jego rozwoju od momentu wykrycia dysfunkcji rozwojowych, co może wpłynąć w przyszłości na podniesienie efektywności jego edukacji.

Dane liczbowe dotyczące przeszkolonych Liderów ds. WWRD

W szkoleniach uczestniczyło :

- **59 osób +20 osób**– I szkolenie (zrealizowane w dwóch edycjach) w 2012r.,
- **30 osób** – II szkolenie w 2013r. (już wyłonieni liderzy),
- **30 osób** –III szkolenie w 2014r.

Uczestnikami szkoleń byli dyrektorzy i specjaliści z placówek oświatowych, w których powoływane są zespoły WWRD. Ich zadaniem było upowszechnienie w regionach zdobytej wiedzy oraz przesłanie do WSPE- ORE sprawozdania, dotyczącego sposobu popularyzowania programu „Wczesne wspomaganie rozwoju dziecka w środowisku rodzinnym”.

Na stronie WSPE znajduje się lista Liderów ds. WWRD z danymi kontaktowymi do nich z podziałem na poszczególne województwa

W zakładce Programy i projekty-Wczesne wspomaganie rozwoju dziecka- **Lista Liderów WWRD**

Link - http://www.ore.edu.pl/strona-ore/index.php?option=com_content&view=article&id=4766&Itemid=2008

Szkolenia regionalne prowadzone przez Liderów ds. WWRD trwały od czerwca 2012 r do teraz.

(dane liczbowe udało się zebrać na podstawie sprawozdań indywidualnych za czas od VI.2012r. do czerwca 2014r.)

Celem szkoleń było:

- poszerzenie wiedzy nauczycieli o WWRD oraz zaprezentowanie wymagań dotyczących organizowania wczesnego wspomaganie rozwoju dziecka,
- wyjaśnienie zasad i strategii konstruowania indywidualnych wieloprofilowych programów terapeutyczno-edukacyjno-rehabilitacyjnych oraz indywidualnych planów rozwoju dziecka,
- ukazanie znaczenia wczesnego wykrywania niepełnosprawności dziecka,
- wzbogacenie kompetencji specjalistów: pedagogów, psychologów, logopedów,
- przedstawienie idei funkcjonowania zespołów wczesnego wspomaganie i współpracy instytucji w tym obszarze,
- zapoznanie uczestników z aspektami prawnymi dotyczącymi WWRD,
- prowadzenie dokumentacji WWRD,
- zaprezentowanie metod i form pracy z dzieckiem objętym WWRD,
- umacnianie rodziców w ich kompetencjach rodzicielskich i prawach do podejmowania wszelkich decyzji dotyczących przyszłości ich dzieci.

Szkolenia regionalne prowadzone przez Liderów ds.WWRD

W czasie szkoleń omawiano najczęściej następujące moduły tematyczne:

- planowanie i konstruowanie indywidualnych planów rozwoju dziecka oraz programów terapeutycznych,
- polskie prawo oświatowe w WWRD i odniesienia do praktyki,
- wsparcie rodziny w systemie WWRD,
- zintegrowany system oddziaływań profilaktycznych, diagnostycznych, rehabilitacyjnych i terapeutycznych,
- stymulowanie rozwoju dziecka z niepełnosprawnością.

Uczestnikami szkoleń w regionach byli pracownicy pedagogiczni: poradni psychologiczno-pedagogicznych, przedszkoli, szkół, specjalnych ośrodków szkolno-wychowawczych, ośrodków doskonalenia nauczycieli, terapeuci i specjaliści – członkowie Zespołów WWRD oraz pracownicy kuratorium oświaty, służby zdrowia, DPS, MOPS, GOPS, PCPR, przedstawiciele wyższych uczelni (w tym również studenci) i rodzice dzieci objętych WWRD.

Liderzy ds. WWRD przeprowadzili w roku 2012/13 na terenie całego kraju **135** spotkań, w których uczestniczyły **1784** osoby i w roku 2013/14 – **100** spotkań, w których uczestniczyło **1808** osób.

**Razem w projekcie przeszkolono-
3592 osoby na terenie całego kraju.**

Wnioski i rekomendacje dla systemu edukacji, wynikające z realizacji upowszechniania programu:

- **Szkolenia w regionach obejmują coraz większą liczbę zainteresowanych oraz systematyzują dotychczasową wiedzę specjalistów i rodziców – są zaczątkiem budowania sieci współpracy z obszaru WWRD.**
- **Treści szkolenia wzmacniają przekonanie uczestników, że tylko zespołowe, systematyczne działania mogą przynieść oczekiwane efekty w terapii małego dziecka i wspierania jego rodziny.**
- **Rodzice dzieci objętych WWRD potrzebują większego specjalistycznego wsparcia, szczególnie w małych środowiskach – istnieje duża potrzeba szkoleń instruktażowych dla rodziców (przygotowanie członków zespołu WWRD do prowadzenia grup wsparcia, warsztatów dla rodziców, współpraca z fundacjami, stowarzyszeniami w tym zakresie).**
- **Włączenie do szkoleń z obszaru WWRD lekarzy pierwszego kontaktu.**

cd. rekomendacji

- **Przeprowadzenie akcji informacyjnej dla środowiska lekarzy i pielęgniarek, szczególnie w małych środowiskach.**
- **Opracowanie standardów postępowania lub procedur od chwili wykrycia symptomów nieprawidłowości w rozwoju dziecka do podjęcia działań terapeutycznych na podstawie opinii o wczesnym wspomaganiu rozwoju dziecka.**
- **Przeprowadzenie kampanii społecznej nastawionej na różnicowanie symptomów dotyczących nieprawidłowości w rozwoju dziecka, praktyczne wskazania diagnostyczne i rozwiązania w pracy z dzieckiem z konkretną niepełnosprawnością.**
- **Podczas kontynuacji programu w szkoleniach dla liderów WWRD warto przekazywać praktyczne wskazówki w pracy z dzieckiem z określoną niepełnosprawnością i jego rodziną, oraz najnowsze rozwiązania metodyczne i organizacyjne z zakresu WWRD.**
- **Uświadomienie specjalistom, nauczycielom i rodzicom, że tworzenie spójnego i dobrze współpracującego zespołu WWRD to podstawa sukcesu terapii dziecka i jego rodziny.**

Szkolenia kaskadowe

spowodowały dotarcie z wiedzą nt. WWRD do dużo szerszego środowiska niż coroczna do 2012r. realizacja szkoleń dla 40 osób.

Program

„WWRD w środowisku rodzinnym” spotkał się z dużym zainteresowaniem środowiska edukacyjnego i nie tylko, a dzięki społecznym działaniom szkoleniowym Liderów i ich zaangażowaniu przyczynił się do upowszechniania wiedzy z obszaru WWRD również w wielu małych środowiskach.